

Valgt blev: *Holger Eriksen, K. B. Andersen, Ditlevsen, Andreas Hansen, Boye Hansen, Ove Hansen, Niels Matthiasen, K. Axel Nielsen, Helge Larsen, Harald Nielsen, Henry Christensen, Jens Chr. Christensen, Erik Eriksen, Poul Sørensen, Hainstrup Clemmensen, Thestrup og Aksel Larsen.*

Den næste sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående forslag til lov om udbygning af statens seruminstitut.

Valgt blev: *Kaj Andresen, Nina Andersen, Lykke Jørgensen, Bjørn Krogh, Carl Nielsen, Johan Nielsen, Viola Nørlov, Axel Ivan Pedersen, Aage Fogh, Damsgaard, Dalsgaard, P. E. Eriksen, Axel Kristensen, Niels Ravn, Jørgen Jensen, Knud Thomsen og Morten Lange.*

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om en investeringsfond for Færøerne m. v.

(Lovforslaget (nr. 52) findes i tillæg A. sp. 345, fremsættelsen i tidenden sp. 902).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Kaj Andresen: Det er vel ikke overraskende, at der specielt på Færøerne i disse år opstår et ekstraordinært stort investeringsbehov. Vi har det for så vidt også i den øvrige del af landet. Bl. a. søger vi gennem egnsudvikling at støtte investering og erhvervsudbygning, hvor der er særlige behov. Når Færøernes problemer er blevet særlig store, skyldes det vel nok en del øernes ensidige erhvervsudvikling. De naturlige rigdomme er i havet, og fiskeri med dertil hørende produktion er for mange den eneste erhvervsmulighed.

Når de forskellige foranstaltninger, der gennem efterkrigsårene er gennemført for at skaffe pengemidler til investering bl. a. i fiskerflåden, ikke har kunnet slå til i længden, skyldes det, at investeringsbehovet både i den private og offentlige sektor nu er langt større end dengang beregnet. Ganske vist har man gennem Færøernes Realkredit-

institut, Kongeriget Danmarks Fiskeribank og den færøske landskasse over et par finansår investeret omkring 63 mill. kr. i nye fiskerskibe, men både efter hvad egnsudviklingsrådet efter besøg på Færøerne har erklæret om den påtrængende nødvendighed af et mere udbygget havnevæsen, trafik- og telenet, og især efter at rapporten fra 1962 har opgjort investeringsbehovet over en 5-årig periode til ca. 420 mill. kr., er det klart, at nye låneveje må realiseres. De 420 mill. kr. deles omtrent lige over i en privat og offentlig sektor, men den offentlige sektor, nemlig el-værker, havne, veje med mere, er en naturlig forudsætning for den erhvervsmæssige udvikling, og selv om staten påtager sig ca. 60 mill. kr. af de 200 mill. kr. i den offentlige sektor, bliver der et væsentligt behov for lånoptagning både for landskassens og for el-værkernes vedkommende. Vi har allerede aktuelt også i finansudvalget mærket det øgede lånebehov så sent som i maj i år, hvor vi dels gav statsgaranti for et lån på 7 mill. kr. til landskassen, dels godkendte genudlåning af 27 mill. kr. til de færøske elektricitetsselskaber, FEV.

Da vi alle må være interesseret i, at der på Færøerne som i det øvrige land sker en udvikling af erhvervslivet, så ensidighed afløses af alsidighed, finder jeg det rigtigt, at der via staten skabes lånemuligheder til udbygning. Mit parti kan derfor kun hilse forslaget om oprettelse af en investeringsfond for Færøerne med glæde. Det vil være en nyttig egnsudviklingsindsats. Jeg går ud fra, at beløbsrammen, de 60 mill. kr., er tilstrækkelig, da beløbet er beregnet efter det opgivne investeringsbehov.

Hvad lovforslagets principper angår, finder jeg det udmærket, at der i særlige tilfælde kan gives lidt lempeligere lånevilkår, og mener, at det ud fra mange hensyn er særdeles nyttigt, at der nedsættes et særlig sagkyndigt udvalg til at rådgive vedrørende de økonomiske forhold på Færøerne.

Mit parti kan anbefale lovforslaget.

Johan Poulsen: Det færøske samfund har alle dage været et kapitalfattigt samfund. Lige indtil den anden verdenskrigs udbrud var naturaløkonomien den mest fremherskende. Det var først under krigen og i de nærmest følgende efterkrigsår, at penge-

[Johan Poulsen.]

økonomien slog rigtig igennem. Verdenskrigen og de af denne skabte nye forhold var forudsætninger for den strukturændring, det færøske samfund gennemgik i disse år, og som siden er fortsat i skiftende tempi.

Som en af hovedleverandørerne af fisk til Storbritannien i krigens år tjente færingerne gode penge og havde ved krigens slutning oparbejdet et efter forholdene betydeligt tilgodehavende, men det havde kostet dyrt både i menneskeliv og materiale. Ca. $\frac{1}{3}$ af vor fiskerflåde lå på havets bund, og tabet blev så meget mere føleligt, som det i de fleste tilfælde var eliten af vor fiskerflåde, der blev sænket eller gik tabt på anden måde. Situationen ved krigens slutning var derfor den, at vi manglede fiskerfartøjer i en sådan grad, at en betydelig del af vore fiskere — antagelig godt og vel $\frac{1}{3}$ — gik arbejdsløse og ikke kunne opnå beskæftigelse om bord i vore egne fiskerfartøjer. Vi trængte til nye fartøjer, men sådanne var ikke til at opdrive. De fleste, ja, alle fiskeridrivende lande i Europa var i samme situation som vi. Kun gamle, udrangerede fartøjer kunne fås. Dyre var de i indkøb, og da hertil kom, at så godt som alle måtte gennemgå reparationer, der i adskillige tilfælde oversteg indkøbsprisen, inden de kunne anvendes til fiskeri, blev følgen i de fleste tilfælde nødvendigvis den, at disse gamle fartøjer, der også var dyre i drift, ikke kunne forrente og afdrage de uforholdsmæssigt store i dem anbragte investeringer. Da såvel indkøb som reparation af disse skibe foregik i Storbritannien, forsvandt det førnævnte færøske tilgodehavende dér som dug for solen.

Disse fartøjer kunne kun klare sig, så længe højkonjunkturen varede. Da depressionen satte ind i begyndelsen af 50erne, var den økonomiske situation på Færøerne præget af en alvorlig erhvervskrise, hvis kulmination nåedes ved Sjóvinnubankens og forskellige dermed sammenknyttede virksomheders vanskeligheder i årene 1951-52. Investeringerne gik i stå, produktionen faldt, og mange virksomheder falledede. Denne lavkonjunktur varede til midten af 50erne.

Der er et spørgsmål, som har været vort alfa og omega i efterkrigsårene og lige til nu og derfor har domineret alle andre, nemlig

fornyelsen af den færøske fiskerflåde. Det mest betydningsfulde og afgørende skridt til opnåelse heraf var oprettelsen af Færøernes Realkreditinstitut i 1955. Ved etableringen af dette skabtes finansieringsmuligheder bl. a. ved samarbejde med Kongeriget Danmarks Fiskeribank og den færøske landskasse, hvilket stort set har ført til det ønskede resultat. Efter det senest foreliggende er der kontraheret ca. 18 nye fiskerskibe; heraf forventes 11 afleveret i indværende år, således at vor fiskerflåde ved udgangen af 1963 vil tælle ca. 65 fartøjer i aldersklasserne fra 1957 til 1963. Hermed må man vistnok erkende at fornyelsen af fiskerflåden er løst som samfundsproblem, således at forstå, at det fremover naturligvis er nødvendigt at udvide og udbygge i det omfang, som forholdene og udviklingen kræver det.

Jeg kan tilføje, at realkreditinstituttet siden dets oprettelse i 1955 har udlånt i alt 46,1 mill. kr. Restgælden på eksisterende udlån udgjorde ved udgangen af 1962 33,5 mill. kr.

Et andet spørgsmål, der foruden skibene er af grundlæggende betydning for det færøske erhverv og det færøske samfund, er bearbejdelsen og salget af fiskeriproduktionen. Her er forholdet det, at den færøske produktion er meget lidt differentieret, hvortil kommer, at produktionen hovedsagelig omfatter produkter med lav forædlingsgrad. Hvis man opdeler eksporten i de senere år efter forarbejdningsgrad, ser man tydeligt og kraftigt en forskydning fra mere bearbejdede til ubearbejdede varer, altså en udvikling i den forkerte retning. Som en illustration til denne udvikling kan nævnes, at de mere bearbejdede varer som klipfisk og fiskefileter udgjorde i 1957 43,9 pct. af eksporten mod kun 25,7 pct. i 1961. Til gengæld steg i samme periode gruppen ubearbejdede varer — det er ferske fisk — 18,5 pct., medens gruppen de svagt bearbejdede varer som saltfisk og saltsild stort set var uændret.

Den nuværende situation er kort sagt den, at en fjerdedel af eksporten repræsenterer mere forarbejdede varer, mens tre fjerdedele ubearbejdede eller meget lidt forædlede produkter, i hvert fald en forædling, som ikke afkaster indkomst eller nævneværdig beskæftigelse i land. Det siger sig selv, at det fremover må være en central

[Johan Poulsen.]

målsætning at skabe mulighed for større forædling af den fisk, der fanges.

Den foran skitserede, særdeles uheldige udvikling har sin hovedårsag i det svigtende klipfiskemarked. Spanien, der traditionelt har været Færøernes vigtigste aftagerland, har i voksende omfang oparbejdet sin egen fiskerflåde og fiskeindustri, således at det nu endda kan optræde som klipfiskeeksportør f. eks. på det brasilianske marked. Derved er afsætningen i Spanien reduceret kraftigt. Det andet hovedmarked for klipfisk, Brasilien, har også været præget af stigende vanskeligheder. Filetproduktionen har ganske vist været stigende, men er endnu ikke af større omfang.

Foruden i skibe er der i de senere år investeret betydelige beløb i faciliteter i land, bl. a. i fisketørrerier, som nu i mange tilfælde står ubenyttet hen som sådanne på grund af den ringe efterspørgsel efter klipfisk, i fryserier og i de sidste år i filetfabrikker. Det siger sig selv, at i et samfund som det færøske, der ikke alene industrielt, men på de fleste andre samfundsområder er tilbagestående i forhold til nabolandene og i løbet af forholdsvis kort tid skal gennemgå processen fra naturalstadiet til et moderne, industrialiseret samfund, dér vil behovet for kapital altid været stort, og udviklingstakten fremover vil i de fleste tilfælde være afhængig af, hvilke muligheder der er til stede for finansiering af investeringsbehovet.

Foruden finansieringen af de nævnte to hovedopgaver: skibene og salg af produktionen, således at man får det bedste og størst mulige udbytte af produktionen, er der adskillige andre opgaver, der trænger sig på og kræver en samtidig løsning. Jeg kan således nævne havne, veje, sygehuse og skolevæsen. Her kan nævnes folkeskolen, opførelse af et nyt seminarium og et nyt gymnasium, begge ved Thorshavn. Og så den sociale lovgivning. Her er der tale om investeringer i sociale institutioner som

døveskole, børnehaver, børnehjem, alderdoms- og plejehjem og sidst, men ikke mindst, el-udbygningen på øerne.

Endelig kan jeg nævne, at Færøerne ligesom de fleste andre lande også har boligproblemet at kæmpe med. Flugten fra bygd til by er i de sidste år tiltaget i næsten uhyggelig grad. Medens antallet af tomme, ubeboede lejligheder stiger for hvert år i de mindre, ucentralt beliggende bygder, øges vanskelighederne med at skaffe forsvarlige beboelsesforhold tilsvarende på de pladser, hvortil de tilflyttede søger. I en by som Thorshavn er vanskelighederne i så henseende ganske betydelige, og set ud fra et sundhedsmæssigt og socialt synspunkt er det et spørgsmål, om den igangværende udvikling ikke snarere må betegnes som et tilbageskridt end som et fremskridt, og da især for de mange tilflyttende familier.

Med hensyn til de fremtidige investeringer i boligbyggeri bemærker rapporten, at der rundt regnet lever 270 familier under meget dårlige boligforhold. Disse 270 familier repræsenterer således det aktuelle udækkede boligbehov, og heraf har Thorshavn et udækket behov på ca. 130 huse. Det oplyses, at bygningsmyndighederne i Thorshavn ligger inde med omkring 500 ansøgninger om byggetilladelse, og at man vil tilstræbe et årligt byggeri på omkring 100 huse i de kommende år. På baggrund heraf og under forudsætning af en vedvarende fraflytning fra de mindste bygder kan en byggevirksomhed på omkring 275 huse årlig i nævnte 5 års periode anses for sandsynlig, heraf ca. halvdelen i Thorshavn. Sættes 60.000 kr. som norm for et hus på Færøerne, kommer man op på et investeringsniveau på 16,5 mill. kr. om året eller 82,5 mill. kr. i 5 års perioden.

De fleste af de her nævnte områder er opgaver, hvis snarlige og heldige løsning vil være en betingelse for en god og frugtbar fremtidig udvikling af det færøske samfund; men det er samtidig en udvikling, som stiller store krav til kapital og finansiering,

[Johan Poulsen.]

krav, som det færøske samfund ikke er i stand til at imødekomme uden hjælp udefra, bl. a. i form af lån.

Det vil i denne forbindelse måske være på sin plads at komme lidt nærmere ind på finansieringen af de forskellige sagsområder. Her bør man først sondre mellem den gruppe sager, der henhører under det færøske hjemmestyre og er færøsk særanliggende, og så den anden gruppe, der omfatter fællesanliggenderne. For den første har hjemmestyret det fulde ansvar såvel lovgivningsmæssigt som finansielt. Til den anden gruppe hører de sagsområder, der er fællesanliggender, og som finansieres i fællesskab af staten og hjemmestyret efter nærmere i henhold til love eller gældende praksis fastlagte fordelingsregler. Som eksempel på sager, der henhører under den første gruppe, kan nævnes veje og el-forsyning, medens havne, skoler og sygehuse er fællesanliggender.

Det er særlig i løbet af den sidste halve snes år kommet tydeligere og tydeligere frem, at vore lokale sparekasser og banker med deres stærkt begrænsede pengemidler ikke er i stand til at imødekomme det behov for investeringer på de forskellige områder, som den stigende økonomiske aktivitet og udviklingen fører med sig. Sparekasserne skulle — foruden i så vidt omfang som muligt at finansiere boligbyggeriet — også yde kommunerne lån til offentlige arbejder som havne, veje og skoler m. v. Bankerne skulle fortrinsvis som deres særlige domæne tage sig af det private erhverv, specielt finansieringen af fiskeriet, men søgte i det omfang, det var muligt, desuden at yde kommunerne lån til offentlige arbejder, ligesom de har ydet andenprioritetslån til boligbyggeriet efter sparekasserne. Dette forhold har i nogen grad været medvirkende til, at udførelsen af forskellige offentlige arbejder har hobet sig sammen og derfor trænger sig mere og mere på med den naturlige følge, at investeringsbehovet vokser i samme forhold, som opgaverne udsættes. I erkendelse af finansieringsmulighedernes utilstrækkelighed har man fra forenet færøsk-dansk offentlig side rettet sine bestræbelser mod at få tilført det færøske samfund mere kapital, større kreditmuligheder.

Som et talende eksempel herpå kan næv-

nes realkreditinstituttet, der som allerede nævnt i stort omfang har finansieret fornyelsen af fiskerflåden. Et skridt i samme retning er det også, når Kreditforeningen af Kommuner i Danmark for nogle år siden udvidede sin virksomhed til Færøerne og yder færøske kommuner lån — ganske vist mod statsgaranti, som igen er betinget af regaranti fra den færøske landskasse — til offentlige arbejder.

Nævnes kan det også, at Østifternes Kreditforening har åbnet mulighed for at udstrække sit virkefelt til Færøerne. For at gøre dette muligt har det været nødvendigt at foretage visse ændringer i den gældende lovgivning vedrørende tinglysning og matrikulering. Da matrikulering ikke er gennemført overalt på Færøerne, vil Østifternes Kreditforenings lånevirkosomhed blive begrænset til de områder på øerne, hvor matrikulering er gennemført. En anden hindring for Østifternes Kreditforenings virksomhed var den gældende færøske maksimalrentelov, som imidlertid nu er ophævet. Herved skulle der formentlig være opnået en forbedring af finansieringsforholdene. En følge heraf vil antagelig blive, at de lokale pengeinstitutter nu kan trække sig ud af visse finansieringsområder, som forholdene nærmest har trængt dem ind i, til fordel for andre, som mere naturligt hører under deres virksomhed. I øjeblikket ligger det sådan, at der endvidere er skabt udveje for en del anlægslån fra Danmark. Der er således på Færøerne mulighed for at opnå håndværkerlån og lån fra egnsudviklingsrådet på lige fod med andre danske statsborgere. Der er mig bekendt opnået lån fra begge de sidstnævnte institutioner, og det forekommer mig, at der efter almindelig vurdering kunne synes grund til at formode, at lån ifølge egnsudviklingsloven kan blive en væsentlig faktor i de fremtidige investeringer i industrielle bedrifter.

Jeg har med det anførte ment at give en vis baggrund for det af den højtærede statsminister fremsatte lovforslag og skal, idet jeg henviser til selve lovforslaget med bemærkninger, til den højtærede statsministers fremsættelse samt til den til medlemmerne omdelte rapport, prøve at fatte mig i kort-hed.

I den af den højtærede statsminister i fremsættelsen nævnte rapport af 17. april

[Johan Poulsen.]

1962 er det samlede investeringsbehov på Færøerne i finansårene 1962-63 — 1966-67 opgjort til ca. 420 mill. kr. Efter de gældende fordelingsregler påhviler det de færøske myndigheder at tilvejebringe ca. 140 mill. kr. til finansiering af de i rapporten omhandlede offentlige investeringer på i alt 218 mill. kr.

Jeg ser, at min taletid snart er ude; formanden har rejst sig. Jeg skal derfor ganske kort slutte med at sige uden at komme nærmere ind på selve lovforslaget, at jeg tillægger det overordentlig stor betydning, at der er nedsat et udvalg på 6 medlemmer til at overveje, koordinere og kontrollere alle de herhenhørende forhold.

Jeg takker den højtærede statsminister og regeringen for lovforslagets fremsættelse, ligesom jeg føler trang til at udtale min tak til samtlige partier i denne sal for den støtte og velvilje, der gennem årene er blevet færøske sager til del under behandlingen i det høje ting. Måske tør jeg også regne med den samme velvilje i den foreliggende sag, da det som bebudet i den højtærede statsministers åbningstale er en betingelse, hvis den skal nyde fremme, at den får en almindelig, bred tilslutning i det høje ting.

Med disse bemærkninger skal jeg på venstres vegne anbefale det foreliggende lovforslag til velvillig og hurtig behandling.

Jørgen Jensen: Et af de mest karakteristiske træk ved samfundsudviklingen i vor tid er det store investeringsbehov, der foreligger; jeg tror, vi kan være enige om, at det foreligger i alle dele af samfundet. Den højt udviklede teknik, vi råder over, kan kun omsættes til større produktion og en højere levestandard for befolkningen, hvis erhvervene råder over et effektivt kapitalapparat og understyr, og offentlige anlæg som veje, broer, el-værker, uddannelses- og forskningsanstalter er andre lige så vigtige udtryk for dette store kapitalbehov.

Ønskerne og kravene om investeringer, private såvel som offentlige, kommer fra alle egne af det danske samfund. Hovedstadsområdet og andre intenst udbyggede regioner har deres behov netop som følge af den kraftige udvikling, som har fundet sted, eller som er i gang. Andre dele af riget har vældige investeringsbehov for at få påbegyndt eller

fremmet en ønsket udvikling, som kan afløse en hidtidig stagnation.

Det af den højtærede statsminister fremsatte lovforslag om en investeringsfond for Færøerne tilsigter en sådan udvikling af en hidtil økonomisk såvel som erhvervsmæssigt noget tilbagestående del af det danske rige. Det er med glæde, at jeg for mit vedkommende læser statsministerens konstatering af — og det er jo blevet bekræftet af den ærede ordfører for partiet venstre — at den færøske fiskerflåde er blevet fornyet og udvidet, og at det synes at være lykkedes at dække dette kapitalbehov. Det er dog åbenbart, at erhvervslivet på Færøerne er meget ensidigt udviklet, idet øernes eksport næsten udelukkende består af fisk og fiskeprodukter, hvilket giver en stor konjunkturfølsomhed.

I alle danske erhverv søger man nu at forædle produktionen mest muligt. Det gælder landbruget herhjemme, og det gælder i ikke mindre grad industri og håndværk. Det er en af de vigtigste måder, hvorpå man kan tilpasse sig det moderne samfunds krav og udnytte dette samfunds muligheder rent økonomisk og erhvervsmæssigt. Fisk, saltfisk og klipfisk er naturprodukter eller temmelig ubearbejdede varer, der netop ikke har gennemgået denne forædlingsproces, og som derfor møder afsætningsvanskeligheder på eksportmarkederne ude omkring i verden. Skal øernes befolkning kunne se fremtiden nogenlunde trygt i øjnene, må der skabes muligheder for en forædling af disse naturprodukter og også — udtrykket er brugt i lovforslaget — en større differentiering af erhvervsvirksomhederne oppe mod nord. Vi har en parallel hertil i Grønland, hvor vi også søger at fremme forædlingsprocessen i fiskerierhvervet.

Grundlæggende forudsætninger for en udbygning af erhvervslivet vil være en række offentlige investeringer, vel navnlig veje, havne, el-værker samt skoler. Det tror jeg vi er enige om, og ikke mindst mit parti lægger overordentlig stor vægt derpå. Imidlertid synes vi, at udviklingen her har været for langsom på nogle områder, og den derfor ansvarlige regering har været for tilbageholdende i fortiden. Når der i lovforslaget foreslås oprettet en investeringsfond skabt over 6 år på i alt 60 mill. kr., først og fremmest til udvikling af offentlige investeringer, ikke mindst kommunikation og el-anlæg, så

[Jørgen Jensen.]

kan det konservative folkeparti derfor give sin principielle tilslutning til forslaget.

Jeg har noteret mig af den foretagne investeringsundersøgelses resultater, at der for årene 1962-63 — 1966-67 i alt foreligger et investeringsbehov på ca. 420 mill. kr., heraf dog 200 mill. kr., som falder på de offentlige investeringer. Jeg erkender, at det må forekomme vanskeligt for de færøske myndigheder over en så forholdsvis kort periode at fremskaffe deres part — det drejer sig om ca. 140 mill. kr. enten gennem kontant indsats eller gennem lån ad de sædvanlige kanaler — men her konstaterer jeg af bemærkningerne, at Kreditforeningen af Kommuner i Danmark hidtil har været medvirkende. I det udvalg, jeg forventer nedsat til behandling af lovforslaget, kan vi vel i detaljer se på denne rapport — jeg ser, den er omdelt i salen — og diskutere det fremtidige investeringsbehov lidt mere indgående.

Man kan have sine tvivl om berettigelsen af en del af de fonds, som nu findes på finansloven og på statsregnskabet, og nu får vi altså i henhold til lovforslaget én til, men jeg forstår, at begrundelsen for at vælge denne form for bidrag fra statens side, altså gennem en fond, er den, at investerings- og kapitalbehovet må antages at svinge noget fra år til år. Hertil kan fondsformen antagelig betragtes som berettiget, og den indebærer da den fordel, at vi her får forelagt en ramme for mere langsigtede planer, og dertil hørende støtte fra statens side, og langsigtede planer vedrørende statens indsats og navnlig dens anlægsudgifter er ofte blevet efterlyst fra vor side.

Vi lægger i øvrigt vægt på, at der er tale om lån og om lån til offentlige investeringer med henblik på det færøske erhvervslivs udvikling, hvilket fremgår ganske tydeligt af § 3, stk. 1. Mere betænkelige er vi ved denne paragrafs stk. 2, hvorefter der af indkomne renter og afdrag også kan ydes lån til private erhvervsvirksomheder og sammenslutninger. Jeg konstaterer, at egnsudviklingsloven er gældende for Færøerne, og også andre lånefaciliteter står til rådighed, og derfor rejser jeg det spørgsmål, om det er nødvendigt nu at få en ny mulighed i så henseende. Sådanne lån, det erkender jeg, kan ikke ydes i starten, for de kan kun

ydes senere hen på basis af indkomne renter og afdrag; men hvem kan i øvrigt i dag skønne over, hvorvidt den udvidede adgang til at yde disse erhvervslån egentlig er rimelig? Jeg vil gerne drøfte dette spørgsmål i udvalget.

Jeg er i princippet tilfreds med formuleringen af § 4 om rente- og afdragsvilkårene. Så vidt jeg forstår, drejer det sig her om en finansieringsstøtte, og det lægger jeg vægt på. Men det drejer sig ikke om en favorisering af disse investeringer på andre investeringers bekostning. Støtten hertil må derfor underkastes de almindelige rente- og afdragsvilkår, og det bør understreges — det synes jeg skulle fremgå af lovforslaget — at der her er tale om en finansieringsstøtte og ikke om noget andet.

Principperne for sammensætningen af fondens bestyrelse kan vi måske også drøfte lidt nærmere i udvalget. Jeg konstaterer, at medens handelsministeren kan indstille 1 medlem af den foreslåede 5 mands bestyrelse — hvoraf i øvrigt 2 kommer fra Færøerne — har fiskeriministerens ingen tilsvarende lovformelig adgang til at indstille et medlem. Fiskeri og fiskeriproduktion synes dog også i fremtiden at ville være hovedproduktionen såvel som hovedeksporten for Færøerne.

Endelig foreslås oprettet et rådgivende udvalg på 6 medlemmer, der skal følge den økonomiske udvikling på Færøerne og give indberetning til statsministeren herom. Et tilsvarende færøsk udvalg er allerede nedsat i henhold til lagtingsbeslutning. Der kan være god motivering for, at man nøje følger de økonomiske konsekvenser af de planlagte og ønskede meget store investeringer i et forholdsvis lille samfund som Færøerne, men sammensætningen af udvalget og spørgsmålet om koordinering med det tilsvarende færøske udvalg mener jeg også vi kan tale lidt nærmere om i folketingsudvalget.

Jeg vil gerne konkludere i denne retning: det konservative folkeparti erkender, at der foreligger så store, navnlig offentlige investeringsopgaver af moderne teknisk karakter på Færøerne, at en finansieringsstøtte umiddelbart forekommer påkrævet og berettiget. Vi vil derfor gå ind i udvalgsarbejdet med tilsagn om en velvillig behandling af lovforslaget.

Jens P. Jensen: Forslaget om en investeringsfond for Færøerne m. v. går ud på, at fondens midler tilvejebringes ved stats-tilskud på 10 mill. kr. årlig i en 6-årig periode. Fondens agtes administreret af en bestyrelse på 5 medlemmer.

Statsgarantien for lånoptagelse af det færøske hjemmestyre for beløb af op til 4 mill. kr. årlig i en 5-årig periode fra 1959 til 1964 har vist sig ikke at kunne dække det nødvendige behov i den korte tid, og moderniseringen af den bestående fiskerflåde med mere er trukket noget ud. Der er mulighed for, at man ved en fornuftig investering på de virkelig nødvendige områder kan være med til at øge indtjeningen, således at vilkårene for den færøske befolkning bedres. Det er jo vanskelige og usikre forhold, der ofte må arbejdes under på Færøerne.

Da der i bemærkningerne til lovforslaget samt i den højtærede statsministers skriftlige fremsættelse gives en klar redegørelse for det behov, der er, ligesom en fyldig redegørelse for investeringsbehovet på Færøerne er omdelt, skal jeg afholde mig fra yderligere bemærkninger, men på det radikale venstres vegne give lovforslaget vor støtte og anbefale det til gennemførelse snarest.

Vivike: I sidste nummer af tidsskriftet Nordisk Kontakt stillede man det spørgsmål, om der tales for meget i denne sal. Det spørgsmål vil jeg gerne besvare med ja og derfor indskrænke mig til at sige, at socialistisk folkeparti er indstillet på at støtte det foreliggende lovforslag.

Grøndahl: Færøernes erhvervsliv er jo meget ensidigt baseret på fiskeri, og øernes eksport består som følge deraf så godt som hovedsagelig af fiskeprodukter. Denne ensidighed gør Færøerne økonomisk meget sårbar, når afsætningsforholdene er dårlige, eller priserne på fisk går stærkt ned. Sådanne økonomiske kriser har hjemsøgt øerne flere gange, sidste gang i 50'erne. Dengang blev der gennemført en række foranstaltninger, der skulle skabe grundlaget for en mere stabil økonomi. Her kan nævnes Færøernes Realkreditinstitut, der sammen med et lån fra Kongeriget Danmarks

Fiskeribank var medvirkende til, at der kunne finde en hårdt tiltrængt fornyelse sted af fiskerflåden.

Fra 1959 til 1964 blev der for at fremme udbygningen af havne og veje givet lov-hjemmel til, at staten kunne give garanti for indtil 4 mill. kr. årlig for lån, der optoges af hjemmestyret.

Af rapporten af 17. april 1962, der er meget detaljeret udarbejdet, fremgår det med stor tydelighed, at investeringsbehovet i de nærmeste år vil være meget betydeligt. Investeringsbehovet inden for den offentlige sektor — og her tænkes særligt på el-forsyning og vejanlæg — er så stort, at det har vist sig ugørligt at skaffe midlerne ad normal vej på det danske lånemarked. Derfor foreligger nu dette lovforslag, som drejer sig om oprettelse af en færøsk fond på 60 mill. kr., tilvejebragt ved statstilskud på 10 mill. kr. årlig i 6 år.

Ifølge § 2 skal fonden have en bestyrelse på 5 medlemmer, og i en slags tilknytning til fonden — dog også med andre økonomiske opgaver på Færøerne — skal der ifølge § 6 nedsættes et rådgivende udvalg på 6 medlemmer. Er det ikke en noget overdimensioneret bemanning med både en bestyrelse og et rådgivende udvalg? Jeg håber i alle tilfælde, at erhvervslivet bliver godt repræsenteret begge steder. Er den højtærede statsminister fuldt opmærksom på, at da statsministeren efter § 2 besætter formandsposten i bestyrelsen og efter § 6 beskikker det rådgivende udvalg og også dér bestemmer over formandsposten, vil al uenighed og mulig utilfredshed om trufne beslutninger vedrørende denne erhvervsfond uvægerligt havne hos statsministeren? Statsministeren har her fået vidtgående beføjelser, og vi påpeger, hvilket ansvar og hvilke forpligtelser der herved er lagt på statsministerens skuldre.

Ifølge § 2, stk. 3, og § 6, stk. 2, hviler alle udgifter vedrørende administration, medhjælp, vederlag til bestyrelse og udvalg på statskassen. Ville der ikke være rimelighed i, at disse udgifter blev betalt af Færøerne eller i det mindste blev afholdt af fondens midler?

De uafhængige er enige i hensigten med lovforslaget og kan støtte det.

Statsministeren (*J. O. Krag*): Jeg takker de ærede ordførere, der jo for alles vedkommende har anbefalet lovforslaget og har givet tilsagn om at ville støtte det. Jeg synes, det er helt rimeligt, at man, som det formentlig vil blive foreslået, nedsætter et udvalg og går enkelthederne igennem.

Selve hovedtanken bag lovforslaget er jo klart fremgået både af lovforslaget og fremsættelsen og af, hvad de ærede ordførere har sagt her. På Færøerne står vi over for et samfund med et ensidigt erhvervsliv, og der behøves store investeringer for at gøre dette til et mere alsidigt, et mere konjunkturfast erhvervsliv og for at gøre det muligt for Færøerne at forædle deres produkter, først og fremmest fisken, i højere grad. Adskillige lånkilder står jo til Færøernes disposition. Man har her nævnt realkreditinstituttet, kreditforeningerne, egnsudviklingsordningen, håndværkerlånene o. s. v. Men ved denne fond tilsigtes der andre arter af investeringer, de tilgrundliggende offentlige investeringer først og fremmest i veje og havne og andre ting, der er fundamentale for et erhvervslivs udvikling. Jeg tror, det er meget væsentligt, at vi fra det danske riges side kommer Færøerne til hjælp på dette vigtige område.

Det ærede medlem hr. Grøndahl, der formentlig ikke får adgang til at følge udvalgets forhandlinger, vil jeg gerne med det samme svare på et af de spørgsmål, han stillede. Det rådgivende udvalg, der nedsættes i henhold til § 6, har ikke specielt med denne investeringsfond at gøre. Det er et almindeligt økonomisk udvalg, som afløser tidligere ordninger, man har haft. Det havde i og for sig ikke været nødvendigt at nedsætte det ved lov og slet ikke nødvendigt at gøre det i denne specielle lov, men vi fandt fra statsministeriets side, at når vi nu på et så vigtigt økonomisk område har et lovforslag, ville vi benytte lejligheden til i dette lovforslags § 6 at foreslå nedsat dette rådgivende udvalg, der derved ligesom vil få en fastere status. Men det er altså ikke sådan, at dette rådgivende udvalg er en yderligere overbygning på investeringsfondens bestyrelse.

Jeg forstod, at man fra konservativ side har en del betænkeligheder ved lovforslaget, men dem vil vi formentlig og forhåbentlig kunne overvinde under udvalgsarbejdet.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Kaj Andresen: Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om Danmarks deltagelse i det europæiske rumforskningsamarbejde.

(Lovforslaget (nr. 51) findes i tillæg A, sp. 353, fremsættelsen i tidenden sp. 899).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Kaj Rasmussen: Det foreliggende lovforslag om Danmarks deltagelse i det europæiske rumforskningsamarbejde er med hensyn til paragraffer et meget beskedent lovforslag; der er som bekendt kun to. Til gengæld er der 27 sider bemærkninger, ligesom lovforslaget repræsenterer millioner i udgifter for staten, og hertil bør så føjes den sum af fantasi og realisme, lovforslaget står for. Vedtager folketinget lovforslaget — hvad jeg på mit partis vegne skal anbefale — indebærer det systematisk forskning af hele universet eller i hvert fald væsentlige dele af universet, der ikke er optaget af himmellegemer eller andre materialemasser. Når man arbejder med dette lovforslag, kan man ikke lade være at kaste blikket en lille smule bagud og ligesom foretage status. Gør man det, vil man hurtigt opdage, at almindelig frygt for eller direkte uvilje imod større viden om naturen altid har været til stede.

Da den egentlige naturforskning begyndte, var det ofte under direkte livsfare, forskerne fremsatte deres anskuelser og resultater. Det var ikke rigtig i højsædet at ville vide noget om naturen og dens ubændige kræfter; det var ikke rigtig videnskab, sagde man; det var sådan ret beset en rigtig meningsløs, verdslig syssel. Anderledes er det da heldigvis i vor tid. Naturvidenskabernes betyd-